

In een veranderende wereld zijn steeds nieuwe economieën in opkomst. Nog vormen de VS de belangrijkste economische macht, maar Japan is haar tweede plaats inmiddels kwijtgeraakt. Dit nummer van *Geografie* toont de ontwikkelingen in een aantal van de aanstormende economische machten: de BRIC's.

BRIC's als voortrekkers

In betrekkelijk korte tijd is de term BRIC's in zwang gekomen, een acroniem dat oorspronkelijk stond voor **B**razilië, **R**usland, **I**ndia en **C**hina, vier landen die in de 21^e eeuw een zeer belangrijke plaats hebben verworven op het mondiaal-economische podium. De BRIC's worden ook wel beschouwd als de voortrekkers van een grotere groep opkomende landen (*Emerging Countries of Emerging Markets*). Het rapport *The World in 2050* van PriceWaterhouseCoopers uit 2008 spreekt in dit verband al over de *Emerging Seven* (E7), een groep met de vier oorspronkelijke BRIC-landen én Mexico, Indonesië en Turkije. De schattingen in dit rapport wijzen uit dat de economieën van de E7 tegen 2050 wel eens 50% groter kunnen zijn dan die van de oude economische grootmachten, de G7: Canada, Duitsland, Frankrijk, Italië, Japan, het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten. Wellicht is dat moeilijk voorstelbaar, maar terugkijkend was de inmiddels gerealiseerde groei van de opkomende economieën dat ook.

Indelingen

Het PWC-rapport onderscheidde, naast de E7, nog een groep van 13 andere landen met een hoog groeipotentieel. Landen die gedeels afkomstig zijn uit het Zuiden. Price-

WaterhouseCoopers was niet de enige organisatie die, knutselend met mondiale datasets, geprobeerd heeft om de snelle groeiers te determineren. Er bestaan inmiddels heel wat instellingen en onderzoeksinstituten die proberen om landenclassificaties te maken op basis van ontwikkelingsniveau. Steeds weer blijkt dat de betrokken instellingen en instituten dit doen met hun eigen probleemstelling en hun eigen definities en methodologie. Dit verschijnsel speelt een belangrijke rol bij de grote verschillen in de landenlijstjes die worden geproduceerd. Wikipedia laat een aardig schema zien van de Emerging Markets (zie: wikipedia.org/wiki/Emerging_markets). De negen indelingen van verschillende instellingen die zijn opgenomen, tonen in totaal meer dan 40 landen. Wie kan er nog wijs uit? IMF-onderzoeker Nielsen heeft het

Afhankelijk van de gehanteerde definities bestaat de groep van opkomende economieën uit wel 40 landen

afgelopen jaar een voorstel gedaan om de ruis in dit soort classificaties te beperken.

Differentiatie

Hoewel er dus geen overeenstemming bestaat over het aantal landen dat onder de sterke economische groeiers valt, en al helemaal niet over welke landen dat dan concreet zijn, is in het afgelopen decennium wel duidelijk geworden dat het aantal opkomende landen gestaag toeneemt. Dit wijst er nogmaals op dat het beeld van een Eerste, Tweede en Derde Wereld, dat dateert uit de jaren 60 van de vorige eeuw, danig versleten is. Niet alleen is de Tweede Wereld van de socialistische landen inmiddels vrijwel verdampt, maar ook de onderlinge verschillen tussen de landen van de Derde Wereld worden steeds manifest. Dit blijkt uit de sinds de jaren 80 steeds beter beschikbaar gekomen, en steeds betere, nationale macrodata en vergelijkbare tijdreeksen. Steeds duidelijker wordt dat de differentiatie tussen Derde Wereldlanden al groot was in de jaren 60 en dat deze sindsdien enkel verder toeneemt. In de jaren 80 was het al zonneklaar dat de Derde Wereld niet alleen een groeiende groep koplopers kende, maar ook een groep achterblijvers en zelfs een aantal terugvallers. In samenhang met dit differentiatieproces ontstond in de jaren

FOTO: DAVE WILSON

De economische groei gaat in India gepaard met een grotere ongelijkheid dan in andere BRIC's. De arme bouwvakkers in hun noodonderkomens bouwen letterlijk aan de nieuwe *high-tech* dienstverlening.

80 de term *Newly Industrializing Countries* (NIC's). Deze duidde een groep ontwikkelingslanden aan die zich economisch sterk wisten te profileren via de uitschuiving van industrie en in mindere mate diensten uit het Noorden naar het Zuiden. De term NIC's is weliswaar wat in onbruik geraakt, maar er bestaat weinig twijfel over dat heel wat van de huidige 'opkomende landen' in de jaren 80 en 90 betrokken waren bij het proces van de NIC-industrialisatie. Inmiddels zijn de productiestructuren van veel opkomende landen verder veranderd. In vergelijking met de jaren 80/90 blijkt vaak grote vooruitgang te zijn geboekt in de diversificatie van de nationale economieën en heeft zich een forse stijging voltrokken in de scholingsniveaus van de arbeidsmarkten. De binnenlandse koopkracht en de consumptie zijn danig toegenomen.

Hierbij hoort een kanttekening: hoewel het de meeste opkomende economieën een stevige inkomensgroei hebben gerealiseerd in de afgelopen decennia, blijven de inkomens per hoofd nog fors achter bij bijvoorbeeld het West-Europese gemiddelde. Bovendien blijkt dat de onmiskenbare groei zich veelal heeft voorgedaan in een context waarbij de bestaande armoede, de ongelijkheid en de vaak evidente scheefgroei niet of slechts mondjesmaat verbeteren.

De opkomende landen – met de BRIC's of de E7 als koplopers – zijn weliswaar een statistisch te onderscheiden groep landen, maar tot nu toe maken zij geen deel uit van een gemeenschappelijke, politieke pressiegroep. Integendeel, ze zijn zeer verschillend en hebben zelden dezelfde belangen. Veel vaker blijken ze juist elkaars concurrenten te zijn. Het is dan ook niet verwonderlijk dat ze bij de internationale overleg- en besluitvormingsplatforms als het WTO-handels-overleg en de milieutoppen het eigenbelang stevig in het oog houden.

Aan de hand van bijdragen van respectievelijk Leo van Grunsven, Paul van Lindert en Guus van Westen wordt in dit nummer van *Geografie* het zoeklicht gericht op de veranderende structuurkenmerken van China, Brazilië en

India. Drie landen die een snelle groei achter de rug hebben, maar gerealiseerd op verschillende wijzen en onder uiteenlopende omstandigheden. De problemen die zij thans moeten aanpakken, zijn ook bepaald niet dezelfde. De drie landenbeschouwingen worden aangevuld met een artikel van Johan Borchert over de verovering van China door buitenlandse detailhandel en van Wouter Jacobs en Lee Pegler over Manaus, *boomtown* in het Braziliaanse Amazonegebied. Na de zomer is er in *Geografie* meer aandacht voor de BRIC's. Dan kijken we naar Rusland en volgt er een artikel waarin niet enkel een terugblik op de ontwikkeling van de BRIC's wordt gegeven, maar waarin tevens wordt vooruitgeblikt: hoe gaat het verder met de BRIC's en de Emerging Markets? •

Bronnen:

- Hawksworth, J. & G. Cookson 2008. *The World in 2050. Beyond the BRICs: a broader look at emerging market growth prospects*. PriceWaterhouseCoopers LLC.
- Nielsen, L. 2011. *Classifications of countries based on their level of development. How it is done and how it should be done*. IMF-Working Paper, Strategy, Policy and Reviews Department, WP/11/31, 2011.

Ondanks economische groei zijn armoede, ongelijkheid en scheefgroei gebleven